

KRONIKA XXXIII. TEOLOŠKO-PASTORALNOG TJEDNA ZA SVEĆENIKE:

»Prognanici i izbjeglice – briga Crkve«

U organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održan je XXXIII. Teološko-pastoralni tjedan za svećenike, od 26. do 28. siječnja 1993. godine u prostorijama Nadbiskupskog dječjačkog sjemeništa u Zagrebu. Tema Tjedna bila je: **PROGNANICI I IZBJEGLICE – BRIGA CRKVE**. Sama tema bila je nametnuta ratom u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini te svim njegovim posljedicama s obzirom na prognano i izbjeglo stanovništvo tih dviju država.

Za teme predavanja i predavače pobrinuo se dugogodišnji tajnik TPT-a prof. dr. Adalbert Rebić, profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta i predstojnik Ureda za prognanike i izbjeglice pri Vladi Republike Hrvatske. Zbog njegove zauzetosti, Fakultetsko vijeće povjerilo je organizaciju TPT-a dr. Stjepanu Kušaru, koji je obavljao posao tajnika Tjedna za 1993. godinu (usp. dopis dr. Rebiću od 15. 12. 1992. br.: 06-276/5-1992).

U radu Tjedna sudjelovali su svećenici, redovnici te nešto redovnica i laika. Broj sudionika je varirao od 400 prvog dana, prilikom otvaranja Tjedna, pa do već uobičajeno slabo posjećenih prvih popodnevni predavanja (nešto više od pedeset sudionika, no valja napomenuti da se broj kasnije u toku popodneva povećao do nešto iznad stotinu sudionika). Valja reći i to da je uglavnom manji dio sudionika pratio rad Tjedna sva tri dana.

Razlog zašto je broj sudionika bio relativno mali valja tražiti ponajprije u ratu u Bosni i Hercegovini, u prekinutim ili vrlo otežanim prometnim vezama s istočnom i južnom Hrvatskom, te u školskom vjeronauku koji su svećenici dužni održavati. S tim u svezi neki su sudionici zatražili i dobili od Tajništva Fakulteta potvrdu o sudjelovanju u radu TPT-a, kako bi mogli opravdati svoju odsutnost iz škole.

Nakon uvodne molitve koju je predvodio Franjo kard. Kuharić, zagrebački nadbiskup, rad Tjedna otvorio je i sve sudionike pozdravio dekan Fakulteta prof. dr. Juraj Kolarić. Naglasio je kako je tema aktualna, jer odražava svu dramatičnost situacije. Nakon njega, skup je pozdravio Apostolski nuncij mons.

Giulio Einaudi, a zatim i dopredsjednik Vlade Republike Hrvatske dr. Mate Granić, koji je istaknuo kako bez suradnje svećenika i karitativnih institucija Crkve ne bi bilo moguće učiniti za prognanike i izbjeglice sve što je dosad učinjeno. Skup je zatim pozdravila i gđa. prof. dr. Yvonne Kellner iz Beča, urednica časopisa »Aspekte« i upraviteljica »Margarete-Kmentt-Montandon-Stiftung«. Nakon nje pozdrav je izrekao i prof. dr. Mile Bogović, rektor Visoke teološke škole iz Rijeke. Predstavnici ostalih afiliranih i drugih teoloških škola svoje su pozdrave uručili u pisanom obliku.

Uz zagrebačkog nadbiskupa Franju kard. Kuharića i apostolskog nuncija msgr. Einaudija, otvaranju Tjedna bili su prisutni sarajevski nadbiskup msgr. Vinko Puljić, đakovačko-srijemski biskup msgr. Ćiril Kos, vladika križevački msgr. Slavomir Miklović, pomoćni biskupi zagrebački msgr. Juraj Jezerinac i msgr. Marko Culej, pomoćni biskup đakovački msgr. dr. Marin Srakić te tajnik Hrvatske biskupske konferencije msgr. dr. Vjekoslav Milovan. Nazočni su također bili predstavnici nekih vjerskih zajednica: u ime Evangeoske Crkve dr. Petar Kuzmić, u ime Baptističke zajednice gosp. Horak, protojerej Srpske pravoslavne Crkve gosp. Jovica Nikolić (u svoje osobno ime) te prof. dr. Sulejman Mašović u ime Mešihata Islamske zajednice za Hrvatsku i Sloveniju.

Radni dio Tjedna sastojao se od prijepodnevnih i poslijepodnevnih predavanja i kraćih rasprava, ako je bilo vremena.

Prvog dana prije podne skupu je predsjedao dr. Ivan Macan DI, dekan Filozofskog fakulteta Družbe Isusove, a uvodno predavanje održao je dr. Zdenko Tenšek: *Stranci na zemlji: teologija iseljeničtva*. U njemu je obrađen biblijsko-patristički vid problematike. Slijedila su zatim predavanja dr. Antuna Škvorčevića (*Crkveno učiteljstvo o migracijama*) i vlč. Josipa Grošića, direktora Hrvatskog Caritasa (*Pomoć hrvatske dijaspore Hrvatskoj putem Crkve*). Dr. Škvorčević je pokazao kako se u dokumentima crkvenog učiteljstva malo pomalo nameće, u okviru šire tematike o migracijama, specifičan problem izbjeglica i prognanika, dok je vlč. Grošić prikazao načine i oblike pomoći naših iseljenika, ponajprije iz Njemačke, svima potrebnima u domovini.

Popodnevnom dijelu rada Tjedna predsjedao je dr. Pero Aračić, rektor Visoke teološke škole u Đakovu, a predavanja su održali dr. Franjo Šanjek (*Hrvati prognanici i izbjeglice kroz povijest*) te dr. Milan Mesić s Filozofskog fakulteta u Zagrebu (*Prognana Hrvatska danas*). Dr. Mesić sazeo je u svojem predavanju rezultate svojega istraživanja među prognanicima i izbjeglicama, objavljene u njegovoj knjizi *Osjetljivi i ljuti ljudi. Hrvatski izbjeglice i prognanici* (Zagreb 1992, u izdanju Ureda za prognanike i izbjeglice Vlade Republike Hrvatske te Instituta za migracije i narodnosti Sveučilišta u Zagrebu). Dr. Šanjek je pak iznio panoramu hrvatske izbjegličke i prognaničke povijesti, ispunjene tragedijama, ali i usponima i uspjesima naših davnih sunarodnjaka u tuđini (npr. u srednjovjekovnim kalifatima na Iberskom poluotoku i sjevernoj Africi).

Tematika drugog dana Tjedna bila je vezana uz aktualne probleme koji trenutačno najviše opterećuju i domovinu i Crkvu u Hrvata. Prije podne je radu predsjedao dr. Mato Zovkić, generalni vikar sarajevske nadbiskupije i profesor

na Visokoj teološkoj školi u Sarajevu, koja je trenutačno u izbjeglištvu u Bolu na otoku Braču. U svojem predavanju *Briga Crkve za Hrvate izbjeglice u Europi*, gosp. Stjepan Herceg, referent pri Centralnom njemačkom Caritasu u Freiburgu, prikazao je što sve Crkva čini da bi zbrinula izbjegle Hrvate po Europi te koje sve probleme pritom mora rješavati. Psihoterapeut dr. Križo Katinić imao je priopćenje s temom *Psihološki/psihijatrijski problemi izbjeglica*, pri čemu je posebnu pozornost posvetio posttraumatskom stresnom sindromu te pokazao nezaobilazno značenje duhovne dimenzije u čovjeku u vremenima krize i trpljenja. Prof. dr. Zvonimir Šeparović, kojega je dekan dr. Kolarić posebno pozdravio i zahvalio mu na zauzimanju da naš Katolički bogoslovni fakultet bude ponovno uklopljen u Sveučilište u Zagrebu, i to još u vremenu prije demokratskih promjena u nas, govorio je o temi *Međunarodno pravo o izbjeglicama*. Zatim je slijedilo priopćenje mr. Damira Zorića, tajnika Ureda za prognanike i izbjeglice pri Vladi Republike Hrvatske s temom *Genocid kao uzrok migracija na našim prostorima*. Dr. Šeparović je, uz ostalo, istaknuo kako valja poraditi na tome da u razne »karte« ljudskih prava svakako bude uneseno i pravo na dom i domovinu, što još, nažalost, nije učinjeno; Mr. Zorić je pak vrlo dojmljivo pokazao elemente šou-biznisa u ovom ratu i ulogu medija pritom.

Popodnevnim dijelom rada predsjedao je dr. Mile Bogović, rektor Visoke teološke škole u Rijeci. Predavanje koje je održao dr. Adalbert Rebić (*Povratak prognanika u njihov zavičaj i uloga Crkve*) te priopćenja dr. Tomislava Ivančića (*Duhovne traume izbjeglih i prognanih osoba*) i dr. Vladimira Grudena s Medicinskog fakulteta u Zagrebu (*Pomirenje i suživot: uloga Crkve*) pokazala su nemale, ali ipak ograničene mogućnosti osobnog pomaganja motiviranog vjerom te osobito ulogu svećenika u pripremanju i ostvarenju povratka na stara ognjišta.

Prije podne trećeg i završnog dana Tjedna rad je predvodio dr. Jakov Mamić, direktor Kršćanske sadašnjosti i predstojnik Instituta za kršćansku duhovnost u Zagrebu, a tematika je zahvatila u konkretan rad crkvenih zajednica, odnosno župnih caritasa: vlč. Franjo Jurak, župnik iz Zagreba, govorio je o *Pastoralu prognanika i izbjeglica*, vlč. Krešimir Bulić župnik-prognanik iz Hrvatske Kostajnice imao je priopćenje *Svećenici prognanici i njihov rad s izbjeglicama*, msgr. Vladimir Stanković o *Caritasu u zbrinjavanju prognanika i izbjeglica*, a na kraju, u tri priopćenja, bilo je govora o *Caritasu u zagrebačkoj nadbiskupiji, u jednoj gradskoj i u jednoj seoskoj župi* (gđa. Jelena Brajša, dr. Augustin Pavlović i vlč. Vladimir Hren).

U popodnevnim satima posljednjeg dana Teološko-pastoralnoga tjedna održana je plenarna rasprava na kojoj su preostali sudionici Tjedna mogli, zajedno s većinom prisutnih referenata, dopuniti i objasniti pojedine oblike obrađivane teme Tjedna. Raspravu je znački vodio dr. Josip Baloban. Za riječ se javilo 27 sudionika, a dominirale su više praktične teme, osobito odnos prema tim »osjetljivim i ljutim ljudima« (M. Mesić): od podjele hrane i odjeće do razgovora s njima i molitve. Istaknut je problem sa stranim delegacijama, koje u svojem ponašanju pri obilaženju razrušenih mjesta znaju pokazati i tipično turističke manire, a i zadati prilično muke onima koji ih primaju. No, valja voditi računa o tome da ne bi bilo dobro odbijati ih, jer i preko njih dolazi informacija o nama

u svijet, a mora nam biti stalo do toga da ona bude što korektnija, budući da u inozemstvu ima mnogo ne samo neobaviještenih, nego i nama nesklonih ljudi. Ponovno je postavljeno pitanje vojnih vikara i kapelana, ali i asimilacije svećenika u obavljanju »tjelesnih djela milosrđa«, dok za ona »duhovna«, čini se, ostaje premalo vremena. Tematiziran je bio i problem odnosa »prognane Crkve« i »Crkve prihvata« kao i uklapanje izbjeglih i prognanih osoba u funkcioniranje župskih zajednica u kojima trenutačno borave (npr. svećenici, angažirani laici itd.). Dr. Tenšek je primijetio kako se povijest spasenja oblikovala uglavnom u teškim i kriznim trenucima progonstava; valjalo bi ih i danas teološki promisliti, jer su oni, čini se, generativni s obzirom na otkrivanje kriterija življenja. U raspravi je bio spomenut i problem odnosa Caritasa i evangelizacije.

Na kraju plenarne rasprave postavilo se pitanje datuma održavanja Tjedna, jer su svećenici angažirani u školskom vjeronauku. S tim u vezi, zamjenik tajnika Tjedna, dr. Kušar, napomenuo je kako svaki sudionik može dobiti potvrdu o sudjelovanju u radu Tjedna u Tajništvu KBF-a, ako mu je to potrebno. Osim toga, valjalo bi, konačno, već jednom promisliti odnos TPT-a i permanentne izobrazbe svećenika, koje za sada (još) nema.

Prije svoje završne riječi, dekan KBF-a dr. Kolarić pročitao je predloženi tekst Priopćenja za javnost, što su ga pod njegovim vodstvom priredili/dopunili dr. Tomislav Šagi-Bunić, dr. Josip Baloban i dr. Stjepan Kušar. Tekst je bio prihvaćen, a u nj su naknadno bile unesene od sudionika zatražene dopune, te je predan Glasu Koncila, HINA-i i drugima.

Podnevnu koncelebriranu euharistiju predvodili su i propovijedali Franjo kard. Kuharić, msgr. Vinko Puljić i msgr. Ćiril Kos. Svojim nadahnutim propovijedima oni su slijedili tijekom Tjedna, a u pjevanju i asistiranju sudjelovali su bogoslovi Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu. Kardinal Kuharić je primijetio kako bi bilo puno bolje i dostojanstvu liturgije primjerenije kad bi Tjedan započeli s euharistijom.

Prvog dana Tjedna Svetom Ocu papi Ivanu Pavlu II. poslan je bio pozdravni telegram, na koji je posljednjeg dana stigao odgovor Državnog sekretara kard. Sodana. Još valja spomenuti da su Tjedan brzozjavno pozdravili zadarski nadbiskup msgr. Marijan Oblak, njegov pomoćni biskup msgr. Ivan Prenda, splitski nadbiskup msgr. Ante Jurić i hvarski biskup msgr. Slobodan Štambuk.

U večernjim satima prvog i drugog dana TPT-a bio je predstavljen sekularni Institut Srca Isusova (dr. Mladen Karađole) te knjiga dr. Ante Vukasovića *Etika – Moral – Osobnost*. Druga večer protekla je više u zabavnom tonu, uz pjevanje Ivice Šerfezija i uz pratnju njegova orkestra te uz novosti iz uredništva Glasa Koncila. Uz to su, u tijeku rada Tjedna, bile oglasom predstavljene i mnoge druge knjige naših crkvenih izdavačkih kuća.

Primijećeno je da su radio, televizija i tisak dali određeno mjesto i tematici Tjedna, tako da je informacija o njemu bila prisutna u našoj javnosti.

Zaključno možemo reći da je ovaj XXXIII. Teološko-pastoralni tjedan za svećenike uspio, i s obzirom na temu, i s obzirom na broj sudionika. To valja posebno istaknuti, budući da je prije njegova održavanja vladala poprilična

skepsa hoće li uopće biti ljudi, jer su prometne veze vrlo otežane i zauzetost svećenika velika. Tijek samog Tjedna bio bi puno dinamičniji kad bi se predavanja svela na maksimalno 30 minuta te da nakon svakog predavanja bude prilika za raspravu (15 minuta), dakako, zadržavajući popodneve sate posljednjeg dana Tjedna za plenarnu raspravu. Napomenimo i to da je trodnevni raspored sasvim dovoljan; ne bi trebalo produžavati rad na petak prije podne, nego završiti s plenarnom raspravom u četvrtak popodne.

Dr. Stjepan Kušar